

технічну базу та інфраструктуру туризму, що забезпечують функціонування туристично-рекреаційного комплексу регіону.

Література

1. Головацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основні організації / В. В. Головацька // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С.148-155.
2. Зінько М. Ще раз про сільський туризм, агротуризм і зелений туризм / М.Зінько, Г. Кінаш, Я. Дідик та ін. // Туризм сільський зелений (спецвипуск) - 2002. - 32. - С. 2-7.
3. Мельниченко С. В., Єременко А. Ю. Соціально-економічне значення та проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecologylife.ru/tyrizm-kurort/sotsialnoekonomichne-znachennya-ta-problemi-ro>
4. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15 травня 2003 року № 742-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – Ст. 232. 6. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.world-tourism.org

УДК 911.3.

Н.М. СМОЧКО
Мукачівський державний університет

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЯКІСНОЇ МОДЕЛІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Цілеспрямована організація простору з урахуванням різних видів і форм діяльності сприяє формуванню рекреаційних систем. Вперше базову модель рекреаційної системи розробив Преображенський В.С. (1975 р.), за якою рекреаційна система розглядається як соціальна система – складна, керована (частково самокерована), що утворена зі взаємопов'язаних підсистем – відпочиваючих, природних і культурних територіальних комплексів, технічних систем, обслуговуючого персоналу й органу управління [1]. Дана модель складається з визначеної кількості елементів, пов'язаних прямим і зворотним зв'язком в центрі якої є рекреанти (відпочиваючі). Відносини з іншими підсистемами у моделі вчений розглядав як залежні від соціальних, вікових, національних, регіональних та індивідуальних особливостей групи або окремої людини стосовно інших підсистем.

Природні й культурні територіальні комплекси подані не лише як ресурси, а й як умови задоволення рекреаційних потреб, технічні ж системи мають виконувати життєзабезпечуючу функцію, а також задовольняти специфічні рекреаційні потреби відпочиваючих. Обслуговуючий персонал у такій моделі за допомогою технічних систем і природних комплексів обслуговує відпочиваючих (туристів), забезпечуючи їх широким пакетом послуг, туристичними товарами, інформацією, зв'язком тощо. І, нарешті, орган управління, аналізуючи результати функціонування підсистем, приймає необхідні рішення про зміни співвідношень між підсистемами на користь відпочиваючих (туристів).

Як зазначає Топчієв О.Г. територіальна рекреаційна система – це форма організації рекреаційної діяльності на певній території, що забезпечує функціональний взаємозв'язок, взаємодію та координацію всіх підсистем,

блоків і елементів рекреаційного господарства для надання послуг відпочинку [3].

У реальному житті територіальні рекреаційні системи як такі можна зустріти не часто. Але така теоретична модель вкрай необхідна як зразок, як еталон для формування найбільш ефективних комплексів рекреаційного господарства, для організації скоординованої і раціональної функціональної взаємодії всіх складових і всіх учасників рекреаційного процесу.

Бейдик О.О. розглядає територіальну рекреаційну систему як об'єкт дослідження рекреаційної географії, комплексну геосистему, яка об'єднує соціальні, техногенні, природні компоненти та розглядається в одному ряду з територіальними виробничими комплексами і природними геосистемами. Має декілька функцій:

- економічну (просте і розширене відтворення трудових ресурсів);
- бюджетну (прибутково-видаткова стаття);
- соціальну (задоволення індивідуальних і групових рекреаційних потреб) [1].

Аналіз наукових досліджень дає можливість стверджувати, що територіально-рекреаційна система розглядається як функціональна система. Відмінність між підходами моделювання територіальної рекреаційної системи в одному випадку полягає в тому, що рекреанти об'єднані в рамках окремих галузей з обслуговуючими групами, а в другому – вони становлять окремий функціональний блок.

Проте, наведені моделі є недосконалими. Нами констатовано, що територіальна рекреаційна система повинна формуватись як інтегрована система, що складається з значної кількості елементів. Взаємозв'язки у даній системі мають бути зумовлені безпосереднім споживанням рекреаційних ресурсів, використанням природних об'єктів установами обслуговування і формуванням рекреаційних потоків населення. Тому територіальна рекреаційна система має складатися із природних об'єктів, установ обслуговування і рекреантів, що їх використовують (вони можуть розглядатися як територіально визначені кількісні значення потреб у рекреації і ступенів їх задоволення).

Основним принципом побудови якісної моделі територіальної рекреаційної системи є застосування системного підходу, при якому будь-яка система розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, що має вихід (мета монорозвитку), вхід (матеріально-речову основу), зв'язок із зовнішнім середовищем і зворотний зв'язок.

Принцип системності є основоположним при створенні, функціонуванні і розвитку якісної моделі територіально-рекреаційної системи. Він дає можливість досліджувати об'єкт як одне ціле, виявляти на цій підставі різноманітні типи зв'язків між структурними елементами, які забезпечують цілісність системи, встановлювати напрямок виробничо-господарської діяльності системи і реалізовані нею конкретні функції.

Особливе значення при формуванні якісної моделі територіально-виробничої системи відіграють принципи комплексності, територіальності і

регіональної цілісності, ієрархічності, екологічності, обмеженого централізму, самоорганізації та інші.

Так, наприклад, принцип комплексності передбачає взаємообумовлений і взаємопов'язаний розвиток рекреаційної системи як єдиного цілого на основі взаємозв'язку всіх підсистем та елементів. Тобто він забезпечує з одного боку, взаємозв'язок і взаємообумовленість поєднання елементів системи, а з іншого – раціоналізацію структури, оптимальну узгодженість її складових – елементів та підсистем. Комплексність сприяє раціональному поєднанню основних та супутніх галузей господарювання і ефективному використанню наявного ресурсного потенціалу території.

Принцип територіальної та регіональної цілісності забезпечує вивчення геопросторового розміщення природних рекреаційних ресурсів, природокористування, форм матеріалізації виробничого процесу на території регіону, характеру життєдіяльності населення.

Література

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: ун-т, 2001. – 395с.
2. Преображенский В.С. Рекреационная география, ее состояние и перспективы / В.С. Преображенский, Б.Н. Лихачов, Ю.А. Веденин // Социально-экономические и географические аспекты исследования. – М., 1974. – С. 1–16
3. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика/ О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2005. – 631 с.

УДК 911.3.

Н.М. СМОЧКО, І.В. МЕТЕНЬКАНИЧ
Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Соціально-побутове обслуговування займає важливе значення в системі задоволення туристично-рекреаційних послуг відпочиваючих в межах територіальної рекреаційної системи, окремі підсистеми якої функціонують як її складові елементи. Нові типи міжпоселенських функцій змінюють структури центрів обслуговування в системоутворюючих центрах, тому на сучасному етапі розвитку суспільства міжпоселенські зв'язки проявляються на всіх рівнях закладів сфери обслуговування.

Соціально-побутова інфраструктура включає в себе:

- заклади побутового обслуговування;
- заклади громадське харчування;
- заклади торгівлі;
- житлово-комунальне господарство.

До інфраструктури побутового обслуговування належать в основному невеликі підприємства. Вони надають десятки різноманітних виробничих і невиробничих послуг. Це підприємства із ремонту та індивідуального пошиття

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>